

CS

CS

CS

EVROPSKÁ Komise

VYSOKÁ PŘEDSTAVITELKA
UNIE
PRO ZAHRANIČNÍ VĚCI A
BEZPEČNOSTNÍ POLITIKU

V Bruselu dne 8.3.2011
KOM(2011) 200 v konečném znění

SPOLEČNÉ SDĚLENÍ
EVROPSKÉ RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

PARTNERSTVÍ PRO DEMOKRACII A SDÍLENOU PROSPERITU
S JIŽNÍM STŘEDOMOŘÍM

**SPOLEČNÉ SDĚLENÍ
EVROPSKÉ RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**PARTNERSTVÍ PRO DEMOKRACII A SDÍLENOU PROSPERITU
S JIŽNÍM STŘEDOMOŘÍM**

ÚVOD

Události odehrávající se u našich jižních sousedů nabývají historických proporcí. Odrážejí hluboký proces transformace a budou mít trvalé důsledky nejen pro občany a země tohoto regionu, ale i pro zbytek světa a EU obzvláště. Změny, které nyní probíhají, přinášejí obyvatelům tohoto regionu naději na lepší život a větší dodržování lidských práv, pluralismus, právní stát a sociální spravedlnost, tedy univerzální hodnoty, které sdílíme všichni. Přechod k úplné demokracii není nikdy jednoduchý a na cestě se objevuje mnoho rizik a nejistot. I když si je EU vědoma obtíží, musí zvolit jasnou a strategickou možnost, která podpoří snahu o zásady a hodnoty, které chrání. Z těchto důvodů nesmí být EU jen pasivním divákem. Musí z celého srdce podpořit přání občanů v našich sousedních zemích požívat stejných svobod, které my považujeme za své právo. Evropské země mají s přechodem k demokracii vlastní zkušenost. Evropská unie se pyšní svou tradiční podporou zemím, které prochází transformací z diktátorských režimů k demokracii, nejdříve v jižní a poté poměrně nedávno ve střední a východní Evropě. EU respektuje primární vnitřní transformační procesy a současně může nabídnout odborné znalosti a zkušenosti svých vlád, evropských orgánů (Evropské komise a Evropského parlamentu), místních a regionálních orgánů, politických stran, nadací, odborů, a organizací občanské společnosti. Na demokratickém, stabilním a prosperujícím jižním Středomoří žijícím v míru máme společný zájem.

Věříme, že ve vztazích mezi EU a jejími jižními sousedy nyní nastal čas učinit kvalitativní krok vpřed. Tento nový přístup by měl jednoznačně vycházet ze společné oddanosti ke sdíleným hodnotám. Požadavek na politickou účast, důstojnost, svobodu a pracovní příležitosti vyslovený v minulých týdnech může být splněn pouze prostřednictvím rychlejších a ambicióznějších politických a ekonomických reforem. EU je připravena podpořit všechny své jižní sousedy, kteří jsou schopni a odhodláni se do takových reforem pustit, prostřednictvím „**Partnerství pro demokracii a sdílenou prosperitu**“. Je nutné sdílet závazek k demokracii, lidským právům, sociální spravedlnosti, řádné správě věcí veřejných a právnímu státu. Toto partnerství se musí zakládat na konkrétním pokroku v těchto oblastech. Je nutné zaujmout **diferencovaný přístup**, jelikož i přes některé společné rysy jsou země v tomto regionu odlišné, a my musíme proto reagovat na jejich specifika.

„**Partnerství pro demokracii a sdílenou prosperitu**“ by mělo stavět na těchto třech prvcích:

- demokratické transformaci a budování institucí se zvláštním zaměřením na základní svobody, ústavní reformy, reformu soudnictví a boj proti korupci
- silnějším partnerství s občany, s konkrétním důrazem na podporu občanské společnosti a lepší možnosti pro výměny a mezilidské kontakty se zvláštním zaměřením na mladé lidi
- udržitelném růstu podporujícím začlenění a hospodářský rozvoj, zejména podpoře malým a středním podnikům, odbornému vzdělávání a přípravě, zlepšení systémů zdravotnictví a vzdělávání a rozvoji chudších regionů.

Toto sdělení objasňuje, co EU učinila v rámci řešení krátkodobých důsledků nedávných událostí v severní Africe. Poté představuje náš přístup k dlouhodobějšímu procesu uskutečnění obrovských nadějí, které byly v tomto regionu vyjádřeny. Tento přístup bude rozvíjen na základě naslouchání, a to nejen žádostem o podporu ze strany partnerských vlád, ale i požadavkům vyjádřených občanskou společností.

Radikálně se měnící politická situace v jižním Středomoří vyžaduje, aby EU změnila k tomuto regionu přístup – základní témata diferenciací a partnerství mezi našimi společnostmi jsou součástí probíhajícího přezkumu evropské politiky sousedství, k němuž předložíme v dubnu sdělení.

1. NAŠE OKAMŽITÁ REAKCE

- Humanitární pomoc (30 milionů EUR)
- Usnadnění konzulární spolupráce a evakuace
- Společné operace Frontexu
- Využití 25 milionů EUR z Fondu EU pro vnější hranice a Evropského uprchlického fondu
- Návštěvy vysoké představitelky/místopředsedkyně Komise v Tunisku a Egyptě; mezinárodní koordinační schůzka v Bruselu
- Podpora přechodu k demokracii

Naší první prioritou bylo rychle a účinně zareagovat na bezprostřední výzvy měnící se situace v zemích našich jižních sousedů a řešit rizika dalšího krveprolití a mimořádné situace nebo jim zabránit.

Komise uvolnila 30 milionů EUR na **humanitární pomoc** určenou na nejnaléhavější humanitární potřeby v Libyi a na potřeby vysídlených osob, které se nacházejí na tuniské a egyptské hranici. Prostřednictvím této pomoci zajišťujeme lékařskou pomoc, potraviny, přístřeší a další nezbytné věci. Odborníci Komise jsou na místě a zabezpečují pohotovostní plánování s cílem zajistit rychlou reakci, pokud by se situace nadále zhoršila. Je třeba ostražitosti, jelikož hrozí, že se kvůli uprchlíkům z Libye humanitární krize rozšíří do okolních zemí Maghrebu i subsaharské Afriky. Jestliže to bude situace v oblasti vyžadovat,

Komise zvýší finanční podporu, přičemž vyzývá členské státy EU, aby reagovaly stejným způsobem.

Všechny členské státy udržují úzkou konzulární spolupráci s EU a byly aktivovány příslušné mechanismy EU, včetně situačního střediska Evropské služby pro vnější činnost, s cílem umožnit rychlou výměnu informací a nejučinnější využívání zdrojů. Dne 23. února byl aktivován mechanismus civilní ochrany EU s cílem usnadnit evakuaci občanů EU pomocí letadel a lodí. Toto celkové úsilí podporuje Vojenský štáb EU. Komise spolupracuje s mezinárodními organizacemi (UNHCR, Mezinárodní organizace pro migraci, IOM), aby pomohla lidem, kteří chtějí odjet z Libye do svých zemí. Pro posílení krátkodobé akce by se mohlo zvážit využití nástrojů společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP).

Komise zmobilizovala své nástroje na podporu Itálie, a v případě potřeby i dalších členských států, pokud by došlo k masovému přílivu migrantů ze severní Afriky. Tento krok zahrnuje operační opatření a finanční pomoc. Dne 20. února byla zahájena společná operace **Frontex** s názvem HERMES 2011, v rámci níž jsou k dispozici odborníci z řady členských států. Bude-li to třeba, je možné operace Frontex posílit, abychom zvládli nový potenciální příliv migrantů. Komise je mimo jiné připravena uvolnit finanční pomoc z fondů, jako je Fond pro vnější hranice a Evropský uprchlický fond, které celkem disponují 25 miliony EUR.

V **Tunisku** bylo přiděleno 17 milionů EUR na okamžitou a krátkodobou podporu určenou na přechod k demokracii a jako příspěvek pro chudé vnitrozemské oblasti. Tato pomoc zahrnuje zavedení příslušného právního rámce pro uspořádání **voleb** a pro volební pozorovatelskou misi EU v rámci podpory činnosti Národní komise pro ústavní reformu a volby. Kromě toho je určena na další podporu občanské společnosti. Další podpora demokratickým reformám bude poskytnuta prostřednictvím nástroje stability. Na základě svých návštěv Tuniska a Egypta svolala vysoká představitelka a místopředsedkyně Komise na 23. února mezinárodní schůzku, která znamenala příležitost pro porovnání názorů s hlavními partnery a nejdůležitějšími mezinárodními finančními institucemi ohledně vývoje v regionu. Na schůzce se opětovně potvrdilo, že úsilí mezinárodního společenství musí být zharmonizováno, zkoordinováno a vedeno v souladu s prioritami vyslovenými samotnými občany Tuniska a Egypta.

V případě **Egypta** by bylo předčasné ohlásit balík podpory, dokud tamní úřady nebudou připraveny požádat o pomoc a definovat prioritní potřeby. EU je připravena zmobilizovat podporu v souladu s těmito prioritami, jakmile budou stanoveny.

Pokud jde o **Libyi**, EU rozhodně odsoudila činy páchané režimem Muammara Kaddáfího. Okamžitě jsme pozastavili vyjednávání rámcové dohody EU-Libye a veškerou technickou spolupráci. Kromě sankcí OSN přijala EU dne 28. února další omezující opatření, jako například embargo na vybavení, které by mohlo být využíváno k vnitřní represi, a autonomní označení v rámci cestovních omezení a zmrazení majetku. Byla navržena další opatření.

2. ZMĚNA NAŠEHO PŘÍSTUPU

- Přezkum a přizpůsobení politiky sousedství EU
- Posun k rozšířenému statusu v dohodách o přidružení
- Zlepšení politického dialogu

Reakce EU na změny probíhající v tomto regionu musí být soustředěnější, inovativnější a cílevědomější a musí se zaměřit na potřeby občanů a realitu na místě. Politické a ekonomické reformy musí jít ruku v ruce a pomoci zajistit politická práva a svobodu, odpovědnost a účast. EU by měla být připravena nabídnout větší podporu zemím, které chtějí na takové společné agendě pracovat, ale zároveň přehodnotit svoji podporu, pokud se země od této cesty odchýlí.

Tento nový přístup nazvaný „**Partnerství pro demokracii a sdílenou prosperitu**“ představuje základ podstatné změny ve vztahu EU s partnery, kteří se zaváží ke konkrétním a měřitelným reformám. Jedná se o diferencovanější **motivační přístup** (ve smyslu „více za víc“): země, které v reformách postoupily nejdál a nejrychleji, mohou počítat s větší podporou EU. V případě zdržování nebo omezování dohodnutých reformních plánů bude podpora přerozdělena nebo přeorientována.

Užší politická spolupráce konkrétněji znamená posun směrem k vyššímu standardu lidských práv a správy věcí veřejných založenému na souboru minimálních ukazatelů, vůči kterým budou výsledky posuzovány. **Závazek k řádně monitorovaným, svobodným a spravedlivým volbám by měl představovat vstupní kvalifikaci k partnerství.** Kromě toho zahrnuje partnerství užší spolupráci v kontextu společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) a více společných kroků EU na mezinárodních fórech v otázkách společného zájmu. EU bude nadále nabízet své odhodlání a podporu mírovému řešení sporů mezi jednotlivými státy tohoto regionu. Partnerství by mělo vycházet z kvalitního politického dialogu. Jakmile to místní podmínky dovolí, EU posílí dvoustranný politický dialog na všech úrovních se silným zaměřením na lidská práva a politickou odpovědnost.

Partnerské země, které budou provádět nezbytné reformy, mohou očekávat **obnovení vyjednávání** ohledně dohod o přidružení s cílem dosáhnout „rozšířeného statusu“, který umožňuje významné posílení politického dialogu a větší propojení partnerské země s orgány EU. To bude zahrnovat hlubší účast na mobilitě a lepší přístup trhů do EU.

3. DEMOKRACIE A BUDOVÁNÍ INSTITUCÍ

- Větší podpora občanské společnosti
- Zřízení nástroje sousedství pro občanskou společnost
- Podpora fóra sociálního dialogu

EU je připravena podpořit demokratické a ústavní reformní procesy. Reforma soudnictví, větší transparentnost a boj proti korupci zaujímají v tomto procesu zvláštní místo. Fungují jako podpora zahraničních a domácích hospodářských investic a občanům přinesou viditelnou změnu v jejich každodenním životě. Jsme připraveni dát k dispozici odborné znalosti a zkušenosti prostřednictvím nástrojů, jako je twinning a TAIEX, s cílem podpořit budování kapacit se zvláštním zaměřením na posílení vládních institucí, které mohou zajistit konsolidaci změny i na regionální a místní úrovni. Rovněž plně zmobilizujeme naše odborné

znalosti a zkušenosti v oblasti volební pomoci s cílem podpořit volební postupy v Tunisku, a pokud o to místní úřady požádají, i v Egyptě.

Prosperující **občanská společnost** může být oporou v oblasti lidských práv a přispět k budování demokracie a řádné správě věcí veřejných, jelikož má důležitou úlohu při kontrole vládních přehmatů. Řada nevládních organizací a organizací občanské společnosti může poskytnout tolik potřebnou podporu reformám a zapojit se do oblastí blízkých tomu, zajímá občany, jako jsou lidská práva, životní prostředí, sociální a hospodářský rozvoj. Právě v této oblasti bychom se měli snažit co nejvíce využít pomoci, kterou mohou velmi rychle nabídnout členské státy, s cílem vytvořit **platformu pro občanskou společnost**, politické strany, odbory a sdružení. Ta by mohla být zřízena za pomoci finančních prostředků EU a za podpory politických stran EU, odborů, nadací a příslušných nevládních organizací. Ve změnách v regionu hrály významnou roli ženy, a genderové hledisko bude proto důležité pro budoucí podporu ze strany EU.

Dubnový přezkum evropské politiky sousedství předloží návrhy na posílení podpory EU pro organizace občanské společnosti v našem sousedství. Návrhy budou obsahovat podporu určenou přímo občanské společnosti (**Nástroj sousedství pro občanskou společnost**), jehož cílem bude rozvoj schopnosti prosazování organizací občanské společnosti, zvýšení jejich kapacity monitorovat reformy a účinně se podílet na politickém dialogu.

Důležitou úlohu pro zachování reformního úsilí hraje sociální dialog mezi odbory a zaměstnavateli. V současnosti vznikají nové odbory a sdružení zaměstnavatelů. To je příležitost k účinnějšímu sociálnímu dialogu, který by měl být podporován prostřednictvím evropsko-středomořského fóra sociálního dialogu, což usnadní výměnu názorů mezi sociálními partnery ze Středomoří ohledně hlavních otázek zaměstnanosti a sociálních otázek a podpoří budování kapacit.

EU již podporuje reformu veřejné správy, jejímž cílem je zjednodušit a posílit základní politické postupy, vypracování rozpočtu a schopnosti získávat vnitrostátní finanční prostředky prostřednictvím účinných, spravedlivých a udržitelných daňových systémů a správy. S ohledem na lepší podporu boje proti korupci a nezákonným finančním tokům a s cílem zlepšit řádné finanční řízení by se tyto programy rovněž měly zaměřit na transparentnost a odpovědnost veřejné správy.

4. ŘEŠENÍ OTÁZEK MOBILITY

- Uzavření partnerství mobility
- Posílení místní schengenské spolupráce
- Maximální využití zlepšení vízového kodexu EU

Mezilidské vztahy mají velký význam pro vzájemné porozumění a také pro podniky, které budou mít prospěch z kulturního a hospodářského rozvoje celé oblasti Středomoří a z integrace migrantů v EU.

Posílení **budování kapacit** v zemích Středomoří týkající se hranic/migrace/azylu a účinnější spolupráce při prosazování práva s cílem zlepšit bezpečnost v celém regionu představují v tomto ohledu klíčový prvek.

S partnerskými zeměmi by měla být zahájena **partnerství mobility**. Jejich cílem je zajistit ucelený rámec, díky němuž bude pohyb osob mezi EU a třetí zemí řádně řízen. Zahrnují iniciativy jako například vízové a právní uspořádání migrace, právní rámce pro (ekonomickou) migraci, budování kapacit s cílem řídit remitence a účinně sladit poptávku a nabídku na trhu práce, programy pro návrat a opětovné začlenění, zvýšení standardů azylových systémů na úroveň EU atd. Výměnou za vyšší mobilitu musí být partnerské země připraveny zajistit intenzivnější budování kapacit a příslušnou finanční podporu zaměřenou na správu hranic, prevenci a boj proti nelegální migraci a obchodu s lidmi, včetně lepšího dohledu nad mořským prostředím, dále na návrat nelegálních migrantů (organizace návratu a readmisní dohody) a podporu kapacit a schopností donucovacích orgánů účinně bojovat s přeshraničním organizovaným zločinem a korupcí.

Komise bude v krátkodobém horizontu pracovat s členskými státy na **právních předpisech týkajících se legální migrace a na vízové politice, aby podpořila cíl v podobě lepší mobility hlavně pro studenty, výzkumníky a podnikatele**. Měla by být posílena místní schengenská spolupráce a maximálně využita praktická zlepšení a příslušná flexibilita pro žadatele o víza podle vízového kodexu EU, včetně vydávání víz pro více vstupů osobám cestujícím v dobré víře a specifickým skupinám (výzkumní pracovníci, studenti a podnikatelé). Vyjednávání o dohodách o usnadnění udělování krátkodobých víz se zeměmi jižního Středomoří by měla být vedena diferencovaným přístupem založeným na důkazech. V případě potřeby bude poskytnuta finanční podpora. **Komise vyzývá spoluzákonodárce, aby urychleně přijali směrnice týkající se sezónních pracovníků ze třetích zemí a osob vyslaných v rámci podniku, což rovněž přispěje k větší mobilitě směrem do EU.**

V dlouhodobém horizontu a za podmínky, že dohody o usnadnění udělování víz a readmisní dohody budou účinně provedeny, by měly být zváženy postupné kroky směrem k vízové liberalizaci případ od případu pro jednotlivé partnerské země s ohledem na celkové vztahy s dotčenou partnerskou zemí a budou-li zajištěny podmínky pro řádně řízenou a bezpečnou mobilitu.

5. PODPOŘIT HOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ S OHLEDEM NA ZAČLEŇOVÁNÍ

- Podpořit malé a střední podniky a vytváření pracovních míst
- Získat souhlas členských států se zvýšením úvěrů EIB o 1 miliardu EUR
- Spolupracovat s ostatními akcionáři při rozšiřování mandátu EBRD o země tohoto regionu
- Podpořit tvorbu pracovních míst a vzdělávání

Nepokoje v několika zemích jižního Středomoří jsou očividně spojeny s hospodářskými nedostatky. V řadě těchto ekonomik se projevují velké majetkové rozdíly, nedostatek sociálních a hospodářských reforem, omezené vytváření pracovních míst, špatný systém vzdělávání a odborné přípravy, které nevytvářejí schopnosti požadované na pracovním trhu, jakož i nízká úroveň integrace obchodu v regionálním měřítku.

Země regionu potřebují oživit své ekonomiky a dosáhnout udržitelného růstu podporujícího začlenění, rozvoje chudších regionů a vytváření pracovních míst. Ve vytváření pracovních míst hrají ústřední roli malé a střední podniky. Tyto podniky potřebují ke svému rozvoji řádný regulační rámec příznivý pro podnikání. EU je připravena podpořit tento vývoj prostřednictvím politického dialogu a spolupráce v rámci evropsko-středomořského partnerství a jeho pracovního programu pro průmyslovou spolupráci. Současně by měla být

vytvořena integrovaná politika v oblasti zaměstnanosti a sociálních otázek, zahrnující sladění odborné přípravy s potřebami pracovního trhu, sociální dialog, zajištění sociálních záchranných sítí a transformaci neformálního sektoru.

K tomuto úsilí mohou přispět také mezinárodní finanční instituce. Finanční prostředky by mohla poskytnout Evropská investiční banka (EIB), a pokud s tím budou akcionáři ze zemí mimo EU souhlasit, pak i Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD). EIB působí v tomto regionu již přes tři desetiletí a provádí zde své operace pod záštitou nástroje pro evropsko-středomořské investice a partnerství (FEMIP). FEMIP působí v devíti zemích jižního Středomoří, kde se zaměřuje na investice do infrastruktury a na podporu soukromého sektoru. Vedle urychleného provádění a schvalování projektů, jež se v současné době připravují, by EIB mohla v příštích třech letech poskytnout středomořskému regionu zhruba 6 miliard EUR, **pokud Rada schválí dodatečnou půjčku** ve výši 1 miliardy EUR, kterou nedávno navrhl Evropský parlament. **Komise zvýšení úvěrového mandátu podporuje a vyzývá Radu, aby co možná nejdříve dosáhla dohody v této věci.**

Komise dále vyzývá Radu, aby přijala její návrh z května 2008, týkající se zpětných toků v EIB. EIB a další finanční zprostředkovatelé by tak mohli reinvestovat finanční prostředky, které byly v rámci FEMIP zpětně převedeny z předchozích finančních operací, ve prospěch soukromého sektoru. Tento způsob financování by v bezprostřední budoucnosti přinesl zhruba 120 milionů EUR a do roku 2013 až 200 milionů EUR.

EBRD v současné době v jižním Středomoří nepůsobí, ale budou-li změněny statuty banky, mohla by své operace rozšířit. Pokud to všichni akcionáři schválí, mohly by související hospodářské aktivity EBRD s využitím jejích stávajících zdrojů dosahovat zpočátku asi 1 miliardy EUR ročně. **Komise podporuje rozšíření operací EBRD a vyzývá členské státy a vlády ostatních akcionářských zemí, aby je rovněž urychleně podpořily.**

Tyto iniciativy nebudou prováděny na úkor úvěrů pro ostatní země, například v rámci Východního partnerství.

6. MAXIMÁLNÍ VYUŽITÍ POTENCIÁLU OBCHODU A INVESTIC

- Přijmout celoevropsko-středomořská preferenční pravidla původu
- Rychle schválit dohody o produktech zemědělství a rybolovu
- Urychlit jednání o obchodu službami
- Vyjednat zóny volného obchodu

Obchod a investice jsou hnacím motorem růstu a pomáhají zmírňovat chudobu. Spojují lidi, vytvářejí pouta mezi národy a zároveň přispívají k politické stabilitě. Aby však bylo možné využít potenciál obchodu a přímých zahraničních investic, musí tyto fungovat v řádném obchodním prostředí, pro které je naopak nutné posílit právní stát a soudnictví, bojovat proti korupci a revidovat správní postupy.

Obchodní a investiční vztahy Evropské unie se zeměmi v tomto regionu se nacházejí v různých fázích. Některé pokročily poměrně daleko (Tunisko, Maroko, Egypt, Jordánsko), jiné v mnohem menší míře (Sýrie, Alžírsko, Libye). S výjimkou Sýrie a Libye uzavřela EU dohody o volném obchodu s celým daným regionem. Tyto dohody umožňují průmyslovým výrobkům volný přístup na trh. Evropská unie před nedávnem aktualizovala preferenční přístup na trh v případě produktů zemědělství a rybolovu (zejména s Egyptem a Jordánskem), o řadě dalších dohod v této oblasti se právě jedná nebo se schvalují (např. dohoda s

Marokem). S Marokem si rovněž vyměnila nabídky ohledně liberalizace služeb, velkou překážkou v této otázce je však otázka mobility pracovních sil.

Opatření EU na podporu obchodu a investic, jakož i obecněji tempo a rozsah reforem by optimálně měly být přizpůsobeny situaci každé jednotlivé země, přičemž je také nutné zohlednit současnou míru nestability v tomto regionu.

V krátkodobém až střednědobém horizontu by si EU měla stanovit tyto cíle za účelem

- urychlit uzavření dohod o liberalizaci obchodu a jejich schválení ze strany EU, zejména dohod s Tuniskem a Marokem o produktech zemědělství a rybolovu,
- zahájit jednání o dohodách o posuzování shody a akceptaci průmyslových produktů,
- urychlit probíhající dvoustranná jednání o liberalizaci obchodu službami (včetně zjednodušení vízového režimu pro osoby určitých profesních kategorií),
- v roce 2011 uzavřít jedinou regionální **úmluvu o celoevropsko-středomořských preferenčních pravidlech původu**. V této souvislosti by se měla rychle revidovat samotná pravidla původu. Pro takové reformy je směrodatný nedávno přijatý režim všeobecného systému preferencí. **Komise vyzývá Radu, aby po konzultaci s Evropským parlamentem urychleně přijala její doposud neschválené návrhy této jediné regionální úmluvy.**

Ve střednědobém až dlouhodobém horizontu je společným cílem vytvoření rozšířených a komplexních zón volného obchodu, jejichž základem jsou současné evropsko-středomořské dohody o přidružení a akční plány evropské politiky sousedství. Tyto cíle již byly dohodnuty v rámci regionálních i dvoustranných diskuzí s partnery z jižního Středomoří. Zmíněné dohody by měly být součástí širšího komplexního balíčku na podporu demokratických a hospodářských reforem. Mělo by se začít jednat se zeměmi, které se tohoto procesu politické a hospodářské transformace jednoznačně účastní. Tyto dohody by měly kromě pouhého odstranění dovozních cel postupně posílit užší integraci hospodářství jižního Středomoří a jednotného trhu EU a jejich součástí by byla taková opatření, jako je například sbližování právních předpisů. Hlavní důraz je nutné klást na opatření v oblastech, jako je politika hospodářské soutěže, zadávání veřejných zakázek, ochrana investic, sanitární a fytosanitární opatření.

7. POSÍLENÍ ODVĚTVOVÉ SPOLUPRÁCE

- Založit energetické společenství EU-j jižní Středomoří
- Zahájit programy na podporu rozvoje zemědělství a venkova
- Zvýšit účast na vzdělávacích programech
- Rozvíjet internet a další komunikační technologie

Jižní Středomoří je pro Evropskou unii strategicky důležité, nejen pokud jde o **zabezpečení dodávek plynu a ropy** z některých dotčených zemí, nýbrž i obecněji pokud jde o přepravu energií z tohoto regionu i mimo něj. V případě výroby a správy obnovitelných energií (zejména energie solární a větrné) a společného přístupu k zajištění bezpečnosti zásobování energií existuje jasný potenciál dalšího posílení partnerství mezi EU a Středomořím. Společné investice do obnovitelných energií v jižním Středomoří v souladu se scénářem EU 2050 o snižování emisí uhlíku mohou nabídnout možnost nového partnerství, pokud bude v případě dovozu elektřiny vytvořena z hlediska trhu vhodná perspektiva.

Je žádoucí, aby se jižnímu Středomoří otevřela věrohodná perspektiva jeho integrace do vnitřního trhu EU s energií, založená na diferencovaném a postupném přístupu. Ve střednědobém až dlouhodobém horizontu by to znamenalo zřídit „energetické společenství EU-jihní Středomoří“, nejprve společenství se zeměmi Maghrebu, které by se postupně mohlo rozšířit na země Mašreku. Díky rozšíření této smlouvy o energetickém společenství či poučení ze zkušeností získaných v této souvislosti, by takové společenství mělo zahrnovat důležité části právních předpisů EU o energiích s cílem podpořit skutečné a věrohodné sblížení energetické politiky partnerů z jižního Středomoří s politikou EU

V tomto regionu by se EU měla v první řadě zaměřit na **vzdělávání**. Řešení vysoké úrovně ngramotnosti je klíčové pro podporu demokracie a zajištění kvalifikované pracovní síly, která pomůže modernizovat hospodářství jižního Středomoří. Cenným přínosem jsou výměny na vysokoškolské úrovni, ve větší míře by se měly využívat programy Erasmus Mundus, Euromed Youth a Tempus, aby se podstatně zvýšil počet osob z partnerských zemí v jižním Středomoří, které se takových programů účastní. Pro překonání rozdílů jsou důležité také odborné vzdělávání a příprava. V této souvislosti je třeba zorganizováním národních debat s klíčovými zúčastněnými stranami zjistit, jaké klíčové strategické prvky by měla integrovaná politika odborného vzdělávání a přípravy zahrnovat. Rovněž je nutné podpořit výměnu osvědčených postupů ohledně programů na podporu dovedností nezaměstnaných.

V řadě zemí jižního Středomoří je neodmyslitelnou součástí HDP **cestovní ruch**. EU by měla usilovat o rozšíření svých stávajících iniciativ „Evropské turistické destinace nejvyšší kvality (EDEN)“ tím, že podpoří modely udržitelného cestovního ruchu a program Calypso, který podporuje mimosezónní cestovní ruch v těchto zemích. Důležitá je ochrana a propagace **kulturní rozmanitosti** a EU se zavazuje, že bude s regionem jižního Středomoří dále pracovat na iniciativách v oblasti kultury.

Nedávné události v jižním Středomoří spolu s rostoucími cenami potravin ukázaly, jak je naléhavé, aby EU pomohla svým partnerským zemím zlepšit efektivnost a produktivitu **zemědělského odvětví** a zajistit bezpečnost dodávek potravin. Rozvoj venkova by Komise mohla podpořit prostřednictvím nové iniciativy – **evropského nástroje sousedství pro rozvoj zemědělství a venkova**. Takový program by vycházel z osvědčených postupů, které EU získala při rozvoji venkovských oblastí. Program by spojoval podporu investic s rozšiřováním správních kapacit a podpořil by modernizaci zemědělské produkce v souladu s normami EU, které upravují kvalitu a bezpečnost potravin. Mohl by být vypracován v úzké spolupráci s Organizací OSN pro výživu a zemědělství (FAO), Světovou bankou a eventuálně Evropskou investiční bankou.

V oblasti **dopravy** by se spolupráce měla zaměřit na modernizaci uspořádání letového provozu a zlepšení letecké bezpečnosti a ochrany s cílem vytvořit evropsko-středomořský letecký prostor. V rámci tohoto procesu by se o partnery z jižního Středomoří rozšířila evropská služba pro pokrytí geostacionární navigací (EGNOS). Spolupráce s partnery ze Středomoří ohledně realizace námořní strategie pro Středomoří by měla v námořní oblasti zvýšit bezpečnost, zajištění a monitorování.

Využití **elektronických komunikačních technologií** značně usnadnilo průběh vlny převratných událostí v zemích Středomoří. Široké uplatnění mobilních telefonů spolu s využitím sociálních sítí prostřednictvím internetu ukázaly, jak jsou pro šíření informací důležité nástroje a technologie informační společnosti. V zemích, ve kterých se šíření informací částečně omezuje, mohou takové nástroje díky podpoře svobody slova výrazně přispět k demokratizaci společností a vytvoření veřejného mínění.

Třebaže již byly uskutečněny některé reformy právních předpisů, právní prostředí v mnoha zemích Středomoří dosud není natolik rozvinuté, aby plně využilo možností, jaké pro růst a

produktivitu nabízí odvětví informačních a komunikačních technologií. K nejnaléhavějším otázkám, které je stále třeba řešit, patří vytvoření skutečně otevřených trhů (které často zůstávají do jisté míry monopoly), založení nezávislých regulačních orgánů, vytvoření rovných podmínek a konkurenčního prostředí pro účastníky trhu, účinná správa spektra a zabezpečení soukromí a bezpečnosti uživatelů těchto technologií.

Zajištění bezpečnosti, stability a odolnosti internetu a jiných elektronických komunikačních technologií je základním stavebním kamenem demokracie. Je nezbytné zabránit tomu, aby byl přístup k těmto technologiím občanům svévolně znemožňován nebo od nich byli občané svévolně odpojováni. Vzhledem k tomu, že elektronické komunikační technologie včetně internetu přesahují hranice a jsou vzájemně propojené, může mít každý jednostranný zásah v rámci jedné země významný dopad na další části světa. Komise vypracuje nástroje, které Evropské unii ve vhodných případech umožní pomoci organizacím občanské společnosti nebo jednotlivým občanům taková svévolná přerušení spojení zmařit.

8. REGIONÁLNÍ A SUBREGIONÁLNÍ DOPADY

Dramatické události, k nimž v regionu došlo, nemusejí ovlivnit celý region stejně a rozdíly v dopadu jednotlivých změn mohou být značné. Čím dál větší důraz se klade na regionální rozměr a při zmírňování negativních přesahů těchto událostí bude hrát významnou úlohu regionální spolupráce.

Nyní více než kdy předtím znamená měnící se dynamika v regionu, že je zapotřebí urychleně dosáhnout pokroku v **mírovém procesu na Blízkém východě**. EU by měla se svými partnery také úzce spolupracovat a napomáhat jim při dosahování politických a sociálních změn v regionu. V tomto procesu bude hrát významnou úlohu Turecko, které vystupuje jako důležitý regionální hráč a představuje přesvědčivý příklad pro zavedení pluralitní demokracie do země, v níž žije převážně muslimská populace.

Je zapotřebí změnit pohled na regionální situaci a spojit pozitivní prvky vyplývající z barcelonského procesu i z Unie pro Středomoří do jediného nového přístupu. Ukázalo se, že k nejučinnější regionální spolupráci dochází v případě projektů, které přinášejí konkrétní výsledky, tj. v oblasti životního prostředí, energie, dopravy, obchodu a sociálního dialogu.

Je zapotřebí podpořit regionální hospodářskou integraci. EU bude podporovat projekty, které prosazují volnější obchod mezi zeměmi v regionu, sblížování právních předpisů, účinnější hospodářskou správu, jakož i vznik infrastruktury potřebné k posílení regionálního obchodu.

Myšlenka, která vedla k vytvoření Unie pro Středomoří, byla pozitivní. Mělo vzniknout partnerství na vysoké úrovni mezi oběma břehy Středoziemního moře. Musíme však uznat, že naplnění této myšlenky nepřineslo výsledky, jež jsme očekávali. Unie pro Středomoří musí projít zásadní reformou, aby se využil její potenciál. Musí zprostředkovávat lepší spolupráci mezi státy, mezinárodními finančními institucemi a soukromým sektorem na konkrétních projektech, které vytvářejí pracovní místa, inovace a růst, jež jsou v regionu tolik zapotřebí. To by mělo vytvořit správné podmínky pro dosažení pokroku v mírovém procesu na Blízkém východě. Jedno by však nemělo být podmíněno druhým. Partnerské země by se těchto projektů měly účastnit na základě zásady proměnné geometrie, tj. v závislosti na jejich potřebách a zájmech. Vysoká představitelka a Komise jsou v souladu s Lisabonskou smlouvou připraveny, že budou hrát v záležitostech Unie pro Středomoří větší úlohu.

9. FINANČNÍ POMOC EU

- Nové zaměření bilaterálních programů evropského nástroje sousedství a partnerství
- Poskytnutí dodatečných finančních prostředků

V současné době jsou k dispozici přibližně 4 miliardy EUR na období do konce roku 2013, z nichž se má v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství poskytnout pomoc našim jižním sousedům. Největší část této pomoci je poskytována prostřednictvím bilaterálních programů pomoci. I když se řada probíhajících nebo připravovaných programů zaměřuje na tři priority uvedené v „Partnerství“, rozsah aktuálních změn v regionu vyžaduje, aby na základě diskuse s partnerskými zeměmi došlo k rozsáhlému přezkumu a aby se přesunulo zaměření podpory EU.

Tunisku i Egyptu jsme již jasně vysvětlili, že jsme připraveni důkladně přehodnotit nové zaměření našich bilaterálních programů na období 2011–2013 (240 milionů EUR pro Tunisko a 445 milionů EUR pro Egypt), abychom lépe reagovali na aktuální problémy a aby naše reakce splňovala legitimní očekávání občanů. V obecné rovině budou programy v rámci regionu posuzovány v úzké spolupráci a v partnerství s přijímajícími zeměmi. Vyzýváme členské státy, aby zahájily stejný přezkum svých bilaterálních programů a dosáhly tak maximálního dopadu pomoci EU. Domníváme se také, že v rámci stávající rozpočtové situace budou aktuální události vyžadovat, abychom nebyvale usilovali o maximální koordinaci a soudržnost, pokud jde o úsilí členských států a EU. Budeme se i nadále snažit o maximální interakci a koordinaci s mezinárodními finančními institucemi.

Přezkum a nové zaměření podpory představuje první krok, jak pomoci vládám partnerských zemí při konsolidaci reforem a sociálně-ekonomického rozvoje. I když zatím není možné potřeby směřodatně posoudit, reformní proces bude vyžadovat značnou podporu. Tato podpora bude poskytována ze stávajícího rozpočtu EU.¹

Zvláštní pozornost zaměříme také na podporu investic ze soukromého sektoru EU do zemí jižního Středomoří. Za tímto účelem bude Komise i nadále multiplikovat úvěry poskytnuté z nástroje pro evropsko-středomořské investice a partnerství EIB, jakož i úvěry od jiných mezinárodních finančních institucí, a to prostřednictvím investiční facility sousedství (NIF), která poskytuje grantovou podporu na investice do infrastruktury a rozvoje soukromého sektoru². **Vyzýváme členské státy, aby se s ohledem na rozsah prostředků, jimiž Komise přispívá do investiční facility sousedství, podílely na doplňování finančních prostředků do tohoto nástroje.**

Přímé investice ze soukromých zahraničních zdrojů podporované těmito finančními nástroji by mohly rovněž využívat účinnou ochranu investic. Komise poskytne informační nástroj a vytvoří rámec na ochranu investic zaměřený na evropské společnosti, jež mají zájem investovat do zemí jižního Středomoří.

Navíc některé země, které budou pravděpodobně čelit **krátkodobým problémům** vyplývajícím z dopadu krize na obchod, investice a cestovní ruch, jakož i z narušení domácí

¹ V rámci okruhu 4 víceletého finančního rámce na období 2007–2013, včetně případného využití nástroje pružnosti a rezervy na pomoc při mimořádných událostech.

² Investiční facility sousedství má, pokud jde o multiplikaci finančních prostředků, značný potenciál. Granty poskytnuté z investiční facility sousedství na schválené projekty v období 2007–2010 byly násobeny faktorem 17. Tento potenciál by měl být v nacházejících letech více využíván.

produkce, mohou vyžadovat poskytnutí makroekonomické pomoci. Země spadající do rámce Evropské politiky sousedství budou způsobilé pro poskytnutí **makrofinanční pomoci EU** za předpokladu, že MMF zavede potřebné úvěrové programy a že se potvrdí vnější finanční potřeby.

10. ZÁVĚRY

Toto jsou první návrhy na vybudování nového partnerství, které podpoří změny v jižním Středomoří. Střednědobá a krátkodobá podpora by měla být doplněna dlouhodobější pomocí poskytovanou, jakmile budou jednotlivé země připraveny definovat, co od svých partnerů v EU potřebují.

Evropská unie musí v rámci svého dvojího rozměru společenství demokratických členských států a unie národů překonávat historické překážky. Úspěšný příběh je možný jen tam, kde víra vítězí nad strachem a svoboda nad represí. EU má proto hluboké pochopení pro naději, k níž se upínají národy v našem jižním sousedství. EU je hodlá podporovat při budování skutečné demokracie a mírové a prosperující společnosti. Každá země a každý národ si pochopitelně vybere vlastní cestu a učiní vlastní volbu. Je jedině správné, aby rozhodovali sami; nemůžeme jim předkládat řešení. Toto sdělení podtrhuje odhodlání EU podporovat naše jižní sousedy v jejich cestě za lepší budoucností.

Příloha 1 PŘEHLED POUŽÍVANÝCH POJMŮ

Dohoda o přidružení

Týká se smluvních vztahů mezi Evropskou unií (EU) a zeměmi, které nejsou jejími členy. Dohody o přidružení mají podpořit realizaci/posílení pravidelného dialogu a úzkých vztahů, pokud jde o politické záležitosti a otázky bezpečnosti; podpořit postupnou liberalizaci obchodu zbožím, službami a kapitálem; napomoci hospodářské spolupráci s cílem povzbudit hospodářský a sociální rozvoj a regionální hospodářskou integraci; podnítit dialog o sociálních, kulturních a lidských otázkách. Uzavírání těchto dohod o přidružení právně upravuje článek 217 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) obsahuje zvláštní odkaz na dohody se sousedními zeměmi v čl. 8 odst.2.

Konceptem „rozšířeného statusu“ se podle dohod o přidružení rozumí posílení politické spolupráce a nových možností v hospodářských a obchodních vztazích, postupné sbližování právních předpisů, jakož i užší spolupráce s konkrétními evropskými agenturami a programy.

Rozšířené a komplexní zóny volného obchodu

Dohody o volném obchodu upravují širokou škálu otázek týkajících se obchodu („komplexní“) a prostřednictvím sbližování předpisů mají za cíl odstranit překážky „za hranicemi“, které brání obchodu. Částečně tak druhé smluvní straně otevírají vnitřní trh EU či jej na ni rozšiřují. V současné době jsou nabízeny pouze zemím evropské politiky sousedství.

Evropská politika sousedství (EPS)

Komise ji navrhla v letech 2003–2004 jako rámcovou politiku, která má rozšířené EU pomoci posílit a prohloubit vztahy se šestnácti nejbližšími sousedními zeměmi (Alžírsko, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Egypt, Gruzie, Izrael, Jordánsko, Libanon, Libye, Moldavsko, Maroko, okupovaná palestinská území, Sýrie, Tunisko a Ukrajina). Cílem je zabránit vyloučení zemí, které se v roce 2004 neúčastnily historického rozšíření, a zajistit tak, že prostor prosperity, stability a bezpečnosti bude sdílet více zemí. Předpokládá se, že přezkum této EPS bude přijat v dubnu 2011.

Akční plány evropské politiky sousedství

Tyto dokumenty jsou sjednány na míru jednotlivým zemím, vycházejí z potřeb a kapacit dané země a zohledňují zájmy těchto zemí i EU. Společně vymezují program politických a hospodářských reforem, který tvoří krátkodobé a střednědobé (3–5 let) priority. Zahrnují politický dialog a reformy, hospodářskou a sociální spolupráci a rozvoj, záležitosti týkající se obchodu a trhu, reformu právních předpisů, spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, odvětvové záležitosti (jako např. doprava, energetika, informační společnost, životní prostředí, výzkum a vývoj) a lidský rozměr (mezilidské kontakty, občanskou společnost, vzdělávání a veřejné zdraví). Pobídkou k účasti na těchto plánech, které přinášejí pokrok v provádění jednotlivých reforem, je větší integrace do evropských programů a sítí, vyšší míra poskytované pomoci a lepší přístup na trh.

Evropský nástroj sousedství a partnerství

Od roku 2007 představuje Evropský nástroj sousedství a partnerství (ENPI) právní základ pro pomoc poskytovanou zemím v rámci evropské politiky sousedství a Rusku. Tento nástroj podporuje priority schválené v akčních plánech evropské politiky sousedství, jakož i strategické partnerství s Ruskem, a nahrazuje dřívější nástroje pro východní sousedy a Rusku a partnerské země ve Středomoří.

Barcelonský proces

Koncepce politiky vytvořená v roce 1995 ministry zahraničních věcí tehdejších 15 členských států EU a 14 partnerských zemí ze Středomoří, která představuje základ evropsko-středomořského partnerství a z níž se později stala Unie pro Středomoří. Partnerství bylo rozděleno do tří hlavních oblastí: politický dialog a dialog o otázkách bezpečnosti; hospodářské a finanční partnerství; sociální, kulturní a mezilidské partnerství. Poté, co byla v roce 2004 vytvořena evropská politika sousedství, z barcelonského procesu se nutně stalo multilaterální fórum pro dialog a spolupráci mezi EU a jejími partnery ze Středomoří. Doplňkové bilaterální vztahy se řídí především rámcem evropské politiky sousedství a dohodami o přidružení sjednanými s jednotlivými partnerskými zeměmi.

Nástroj pro evropsko-středomořské investice a partnerství (FEMIP)

Tento nástroj, jenž sdružuje úvěry Evropské investiční banky (EIB) garantované z rozpočtu EU a další služby poskytované EIB, má pomáhat hospodářskému rozvoji a integraci partnerských zemí Středomoří. Jeho činnost se zaměřuje na dvě prioritní oblasti: podporu soukromého sektoru a vytváření prostředí příznivého pro investice.

Evropská investiční banka (EIB)

Evropská investiční banka (EIB) je finanční institucí Evropské unie. Jejími akcionáři je 27 členských států Unie, které společně upsaly její kapitál. Úlohou EIB je poskytovat dlouhodobé financování investičních projektů. V Evropské unii podporuje EIB politické cíle EU v těchto oblastech: malé a střední podniky; soudržnost a konvergence; boj proti změně klimatu; ochrana životního prostředí a udržitelná společenství; udržitelná, konkurenceschopná a bezpečná energie; znalostní ekonomika; transevropské sítě. Mimo EU provádí EIB ve více než 150 dalších zemích finanční pilíř politiky EU v oblasti vnější spolupráce a rozvoje (rozvoj soukromého sektoru, rozvoj infrastruktury, zabezpečení dodávek energie a udržitelnost životního prostředí).

Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD)

EBRD byla založena v roce 1991 v souvislosti s významnými změnami politického a ekonomického klimatu ve střední a východní Evropě. Tato mezinárodní finanční instituce podporuje projekty na území od střední Evropy až po střední Asii, kde poskytuje investice zejména pro klienty soukromého sektoru, jejichž potřeby nemůže trh zcela naplnit, s cílem podpořit přechod k otevřenému a demokratickému tržnímu hospodářství. Nedávno rozšířila svou působnost o Turecko.

FRONTEX

FRONTEX je Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie. Sídlí ve Varšavě a je to specializovaný a nezávislý subjekt, který má za úkol koordinovat operativní spolupráci členských států v oblasti bezpečnosti hranic.

Maghreb

Tento termín obecně zahrnuje pět severoafrických zemí – Maroko, Alžírsko, Tunisko, Libyi a Mauritanii – a sporná území západní Sahary, avšak nejčastěji označuje pouze Alžírsko, Maroko a Tunisko.

Mašrek

Tento termín označuje země regionu ležícího východně od Egypta a severně od Arabského poloostrova (Jordánsko, Libanon, Sýrii a okupovaná palestinská území), běžně však zahrnuje také Egypt.